

MONEDE ROMANE DIN SECOLUL IV P. CHR. DESCOPERITE PE RAZA ORAȘULUI SÂNNICOLAU MARE (JUD. TIMIȘ)

Cosmin Matei*

Roman coins from the IVth century A.D. found across Sânnicolau Mare (Timiș County)

Abstract: In 2018 three coins emitted during the Constantinian period were found on a field close to Tomnatic Commune. The three coins were found in close range, this is why there is a supposition that it may be a possible dissipated monetary hoard.

Keywords: imperial Roman coins, 4th century A.D., possible dissipated hoard

Cuvinte cheie: monede romane imperiale, secolul al IV-lea p. Chr., posibil tezaur monetar risipit

1. Introducere

În acest articol este prezentată o informație inedită despre descoperirea pe un câmp din apropierea localității Tomnatic a unor piese monetare romane, monede aparținând epocii constantiniene.

Apreciez ca fiind folositoare publicarea în volumul de față a unei noi descoperiri numismatice, pentru ca în eventualitatea reactualizării *Corpus*-ului referitor la descoperirile monetare din Banat, această zonă să nu fie trecută cu vederea, deoarece este o regiune destul de importantă din punct de vedere numismatic pentru istoria Banatului. Monedele provin din descoperiri izolate (dar de pe o arie foarte restrânsă, piesele monetare fiind găsite la distanță foarte mică una față de cealaltă), dar să nu neglijăm faptul că în multe cazuri ele datează o așezare, o necropolă, sau ar putea fi rămășițele unui tezaur monetar risipit, chiar dacă au fost găsite la câțiva centimetri sub nivelul solului.

În data de 10.04.2018, dl. Bibolar Günter Marius, posesor autorizat al unui detector de metale, a găsit în urma utilizării acestuia, pe teritoriul administrativ al localității Sânnicolau Mare (jud. Timiș) câteva artefacte, printre care și trei monede romane. Obiectele găsite au fost predate în data de 11.04.2018 Direcției Județene pentru Cultură Timiș. Conform procesului verbal au fost predate: monede probabil moderne – trei piese; fragmente ceramice – 4 piese (**Fig. 1**); fragment metalic, posibil vas din fier (**Fig. 1**); monede romane – trei piese (**Fig. 2**).

Locul unde au fost găsite monedele este situat pe un teren extravilan, la circa 2,8 kilometri nord-est de biserica din Tomnatic și 600 metri vest de drumul național 6 (**Fig. 3, Fig. 4**). Coordonatele GPS ale locului de descoperire a monedelor sunt: 46° 0'45.55"N și 20°39'50.24"E (**Fig. 4, Fig. 6**).

Zona este bogată în descoperiri arheologice daco-romane și de epocă romană, de asemenea, în zonă fiind găsite adesea monede romane (**Fig. 7**).

Piesele monetare au fost găsite aproape de suprafața solului, la o adâncime de aproximativ cinci centimetri sub nivelul solului, răspândite pe o suprafață de 4–5 metri (**Fig. 6**).

2. Descrierea pieselor

În ceea ce privește cele trei monede găsite, acestea sunt:

1) emitent: neidentificat pentru Theodora?

nominal: AE 4

d = 15,28 × 14,87 mm; g = 1,4 gr; ax = 6

stare conservare: rău păstrată (tocită, ștersă, parțial ilizibilă)

atelier monetar: Treveri (Trier)

* Muzeul Satului Bănățean Timișoara, str. Avram Imbroane nr. 1; e-mail: ardaric69@yahoo.com.

an emite: înainte de aprilie 340

Av: [FL MAX THEO] – DO[RAE A]V[G]; bust dreapta cu mantie și
colier simplu; păr coafat elaborat

Rv: [PIETAS – RO]MANA; Pietas în picioare, capul spre dreapta, ține
[•TRP•] copil la piept

O parte din literele și simbolurile din exergă sunt ilizibile deci pot exista mai multe variante:

•TRP sau TRP• sau TRP sau TRP

RIC VIII, nr. 48, sau 56, sau 79, sau 91; p. 143–144 (datarea RIC este înainte de aprilie 340)
LRBC nr. 113, sau 120, sau 129; p. 5–6 (datarea LRBC este 337–341)

2) emitent: CONSTANS (co-împărat)

nominal: AE 3

d = 18,16 × 16,62 mm; g = 1,7 gr; ax = 12

stare conservare: f. bine păstrată

atelier monetar: Siscia

an emite: 347–348

Av: CONSTAN – S PF AVG; bust dreapta cu diademă din perle și rozetă;
cuiasat și drapat

Rv: VICTORIAE DD AVGG Q NN; două Victorii față în față, într-o mână
• BSIS • au cunună de lauri, în cealaltă ramură
de palmier

RIC VIII, nr. 185, p. 363 (datarea RIC este 347–348)

LRBC, nr. 793, p. 19 (datarea LRBC este 341–346)

3) emitent: CONSTANTINUS II (co-împărat)

nominal: AE 4

d = 14,88 × 14,31 mm; g = 1,0 gr; ax = 6/7

stare conservare: f. rău păstrată (tocită, ștearsă, ilizibilă)

atelier monetar: Siscia

an emite: 347–348

Av: CONST[A]NTI – [V]S P[F] A[VG]; bust dreapta cu diademă din perle
și rozetă; cuiasat și drapat

Rv: [VI]CTORIAE DD AVGG [Q NN]; în mare parte ca la moneda 2
ASI[S]

O parte din literele și simbolurile din exergă sunt ilizibile deci pot exista mai multe variante:

•ASIS• sau * sau N sau HR sau
ASIS ASIS ASIS ASIS

RIC VIII, nr. 182, sau 184, sau 186, sau 188, sau 191, sau 194; p. 363 (datarea RIC este 347–348)

LRBC, nr. 790, sau 792, sau 794, sau 796, sau 798 sau 800; p. 19–2 (datarea LRBC este 341–346)

3. Descoperiri în apropiere

După cum aminteam în rândurile de mai sus, zona este bogată în descoperiri daco-romane, romane, de monedă izolată și tezaure.

Tomnatic

1. Vestigii daco-romane

a) Pe teritoriul comunei Tomnatic au fost semnalate descoperiri de epocă daco-romană (la 800 metri sud de comună a fost descoperit un cimitir)¹.

b) În punctul „Cărămidărie” s-au descoperit semi-bordeie daco-romane².

2. Situri arheologice cu stratigrafie complexă

a) În apropierea movilei „Klein Hügel” a fost cercetat un dâmb de pământ din care s-a scos o fibulă romană și un schelet de animal mare³.

Sânnicolau Mare

1. Situri arheologice cu stratigrafie complexă

a) În punctul „Viile Promotor” sau „parcela Fullajtár” au fost găsite monede din secolul al III-lea p. Chr. până în secolul al XVII-lea p. Chr.⁴.

b) O așezare romană pare a fi situată în punctul „Seliște” sau „Săliște”, punct ce se găsește în stânga drumului ce duce spre Saravale, aici fiind găsită o monedă mare de la Iustinian în zona unui „vechi cimitir” unde au mai fost găsite și un inel de bronz într-un mormânt de inhumație, o monedă de bronz de la Commodus și alte patru sau cinci monede de la Traian, Hadrian, Marcus Aurelius, Aurelianus, Constantin I; poate că în acest loc a existat o necropolă între secolele VI-IX p. Chr. (în același perimetru s-au descoperit așezări datate în secolele IV-VI, VIII-IX, XI-XII, XVII-XVIII)⁵.

2. Vestigii daco-romane

a) În punctul „Cărămidăria Veche” au fost găsite fragmente ceramice romane, în această zonă se pare că a existat un cimitir roman (este posibil ca de aici să provină vasul creștinat cu monograma Sfântului Andrei)⁶.

b) În punctul „Cartierul Sighet” se pare că ar fi existat o așezare romană⁷.

c) În punctul „Vale” a fost descoperit un cimitir roman din care au fost examinate șase morminte⁸.

3. Descoperiri de monede izolate

a) Din preajma localității provine o drahmă emisă la Dyrhachium și o alta emisă la Apollonia⁹.

b) Tot de la Sânnicolau Mare provine un denar emis în timpul domniei lui Hadrian¹⁰.

c) În punctul „Seliște”, aflat la est de oraș, în zona unui „vechi cimitir” au fost găsite monede romane, între care și una emisă de Constantinus I¹¹.

d) De aici provine o monedă din bronz emisă în timpul domniei lui Constans¹².

¹ Gudea, Moțiu 1983, 194; Benea 1996 a, 294–295; Mare 2004, 210; Luca 2010, 254.

² Benea 1996 a, 294; Mare 2004, 210; Luca 2010, 254.

³ Medeleț, Bugilan 1987, 174; Luca 2010, 254.

⁴ Luminosu 1972, 30; Gudea, Moțiu 1983, 166; Gumă 1997, 29–30; Gogăltan 1999, 107–108; Bejan 2004, 380; Luca 2010, 227.

⁵ Dörner 1971, 687; Moga, Gudea 1975, 141; Rusu 1977, 205; Kalmar, Oprinescu 1986, 200; Ardeț 1988, 122, 128, 131; Gogăltan 1995, 60; Benea 1996, 288; Crișan 1998, 3; Medeleț 1998, 308; Rădulescu 1999–2001, 61–62; Dulea 2001, 241; Muntean, Muntean 2001, 270; Dulea 2002–2003, 257; Bejan 1995–1996, 131–132; Bejan 2004, 380; Bejan, Grec 2000; 2001; 2002; 2003; Bejan, Măruia 2005; 2006; 2007; Bejan *et alii* 1997; 1998; 2004; Mare 2004, 36, 62–63, 203–204; Sava 2008, 54; Luca 2010, 228.

⁶ Moga, Gudea 1975, 140–141; Benea 1996, p. 288; Benea 1999, 204; Mare 2002–2003, 201; Mare 2004, 203–204; Benea 2008, 34, 48; Benea 2016, 157, 358; Luca 2010, 228.

⁷ Dörner 1971, 687; Moga, Gudea 1975, 141; Benea 1994, 318; Benea 1996, 288; Benea 2008, 34, 48; Németh 1999–2000, 388; Hügel 2000, 34; Hurduzeu 2001, 122; Bejan 2004, 380; Luca 2010, 228.

⁸ Moga, Gudea 1975, 141–142; Benea 1996, 288; Pop 2003, 268; Mare 2004, 203; Luca 2010, 228.

⁹ Medeleț 1994, 284; Luca 2010, 229.

¹⁰ Drăgoiescu 1995, 371; Luca 2010, 229.

¹¹ Toma-Demian 2002–2003, 184; Mare 2004, 203.

¹² Toma-Demian 2002–2003, 185; Mare 2004, 203; Luca 2010, 229.

e) Tot de la Sânnicolau Mare sunt semnalate monede din bronz emise în timpul dinastiei constantiniene¹³.

f) În anul 1939 s-a descoperit o monedă mică din bronz de la Valentinianus II¹⁴.

4. Tezaure monetare

a) În hotarul localității au fost semnalate piese monetare emise în secolele VI-VIII p. Chr. (Tezaur Sânnicolau Mare 2)¹⁵.

Teremia Mare

1. Situri arheologice cu stratigrafie complexă

a) Punctul „Câmpul Giucoșin” – în partea nordică a teritoriului intravilan al localității, pe drumul județean 59C, în dreptul kilometrului 25,2, spre vest, pe latura dreaptă a șoselei, la aproximativ 250 metri de canalul Giucoșin, pe o mică ridicătură de teren de formă alungită a fost identificată o așezare dacică, printre materialele arheologice strânse aflându-se, conform opiniei arheologilor și artefacte daco-romane¹⁶.

b) În punctul „Movila Mileva”, între bornele kilometrice 21,7 și 21,5, drumul județean trece printr-un grind de pe care au fost strânse materiale arheologice daco-romane¹⁷.

2. Descoperiri de monede izolate

a) Aici au fost găsite două monede: una de la Traianus, cealaltă de la Constantinus I¹⁸.

b) De aici provine o monedă mică de bronz de la Constans sau Constantius II¹⁹.

Teremia Mică

1. Vestigii daco-romane

a) La nord de sat se observă urmele unei mari așezări daco-romane²⁰.

Vizejdia

1. Vestigii daco-romane

a) Pe malul din dreapta râului Giucoșin, la 200 de metri de linia de înaltă tensiune au fost găsite urmele unei așezări daco-romane²¹.

b) La 200 metri est de așezarea precedentă a apărut o nouă așezare daco-romană²².

c) La 200 metri distanță de stația de pompare și la aproximativ 400 de metri sud-est de așezarea amintită anterior, pe o terasă înaltă, a fost descoperită o așezare daco-romană²³.

2. Tezaure monetare

a) Pe teritoriul localității au fost semnalate descoperiri de monede de tip ΚΩΣΩΝ (posibil tezaur; Vizejdia 1)²⁴.

b) În hotarul satului sunt semnalați mai mulți denari republicani (posibil tezaur; tezaur Vizejdia 2)²⁵.

c) Pe teritoriul localității au fost semnalate descoperiri monetare de epocă romană imperială (piese monetare de la Antoninus Pius și Marcus Aurelius; tezaur Vizejdia 3)²⁶.

¹³ Toma-Demian 2002–2003, 185; Mare 2004, 203; Luca 2010, 229.

¹⁴ Toma-Demian 2002–2003, 185; Luca 2010, 229.

¹⁵ Mitrea 1972, 146; Mitrea 1972a, 372; Rusu 1977, 205; Medeleț 1998, 308–309; Mare 2004, 203; Luca 2010, 229; Luca 2010, 246.

¹⁶ Răileanu, Gog 1983, 499–500; Luca 2010, 246.

¹⁷ Răileanu, Gog 1983, 500; Luca 2010, 246.

¹⁸ Toma-Demian 2002–2003, 185; Șeptilici 2002–2003, 301; Luca 2010, 247.

¹⁹ Toma-Demian 2002–2003, 185;; Luca 2010, 247.

²⁰ Benea 1996, 292; Mare 2004, 208; Luca 2010, 247.

²¹ Benea 1996, 297; Mare 2004, 213; Luca 2010, 270.

²² Benea 1996, 297–298; Mare 2004, 213; Luca 2010, 270.

²³ Benea 1996, 298; Mare 2004, 213; Luca 2010, 270.

²⁴ Winkler 1955, 124; Gudea, Moțiu 1983, 193; Medeleț 1994, 292; Drăgoescu 1995, 375; Luca 2010, 271

²⁵ Medeleț 1994, 292; Bălănescu 1999, 143; Luca 2010, 271.

²⁶ Glodariu 1974, 269; Gudea, Moțiu 1983, 194; Drăgoescu 1995, 355,375; Luca 2010, 271.

d) În hotarul satului au fost găsite 43 de monede romane dintre care 41 erau din bronz și datau din secolul al IV-lea p. Chr. (posibil tezaur Vizejdia 4?)²⁷.

Lovrin

1. Vestigii de epocă romană

a) În perimetrul localității sunt menționate descoperiri de epocă romană²⁸.

Nerău

1. Vestigii daco-romane

a) În apropierea movilei „Humca Mare” a fost descoperită o așezare ce conținea materiale arheologice din secolele III-IV p. Chr.²⁹.

Gottlob

1. Vestigii daco-romane

a) În hotarul localității se găsește o așezare daco-romană descoperită în anul 1966³⁰.

Saravale

1. Vestigii daco-romane

a) În Saravale a fost descoperit un mormânt daco-roman ce conținea ceramică lucrată la roată și mărgel (secolul al IV-lea p. Chr.)³¹.

Sânpetru Mare

1. Descoperiri de monede izolate

a) Din Sânpetru Mare provine un solidus barbarizat de la Helena³².

Cenad

1. Situri arheologice cu stratigrafie complexă

a) În curtea bisericii romano-catolice au fost găsite morminte romane, în curtea casei preotului romano-catolic au fost descoperite ziduri romane și materiale arheologice de aceeași epocă (daco-romană), tot din Cenad provenind o stelă funerară datată în secolele II-III p. Chr., cărămizi cu șampilă, dar și piese monetare din bronz emise în timpul dinastiei constantiniene³³.

2. Descoperiri de monede izolate

a) Pe teritoriul localității a fost semnalat un *sestertius* găsit izolat, emis de Vespasianus³⁴.

b) Din Cenad provine o monedă emisă pentru Faustina³⁵.

c) De aici provin două monede, una emisă de Probus, în privința celei de-a doua monede aceasta putând fi emisă de Constantius sau de Constantius II (*caesar*) sau Constantius Gallus³⁶.

d) O monedă mică din bronz emisă de Constantius II a fost găsită aici, între anii 1929–1930³⁷.

e) Aici a fost descoperită și o monedă emisă de Gallienus³⁸.

f) În perioada săpăturilor arheologice din anul 1986, săpături ce au avut loc în centrul satului au fost găsite două monede constantiniene din bronz³⁹.

²⁷ Toma-Demian 2002–2003, p. 190; Luca 2010, 271.

²⁸ Gudea, Moțiu 1983, 194; Luca 2010, 159.

²⁹ Mare 2004, 191; Luca 2010, 180.

³⁰ Bejan 1995–1996, 128; Benea 1996, 260–261; Mare 2004, 178; Luca 2010, 130.

³¹ Benea 1996, 286; Mare 2004, 201; Luca 2010, 217.

³² Toma-Demian 2002–2003, 185; Șeptilici 2002–2003, 301; Mare 2004, 204; Luca 2010, 230.

³³ Borza 1941–1944, 551–553; Mitrea 1971, 198; Moga 1972, 156–157; Mărghită 1974, 90; Mărghită 1980, 45, 47, 64, 133, 170; Mărghită 1985, 28–29, 32–33; Moga, Gudea 1975, 142–143; Moga, Russu 1974, 62–64, 89; Wollmann 1977, 367; Iambor *et alii*, 1995; Iambor, Matei 1996; Gudea, Moțiu 1983, 165, 194; Bejan 1985–1986, 230, 233; Bejan 2004, 380; Benea 1994, 318; Benea 1996, 239–240; Benea 2008, 38, 48; Benea 2016, 157; Drăgoescu 1995, 322; Németh 1999–2000, 388; Hügel 2000, 34; Dulea 2001, 229; Toma-Demian 2002–2003, 176; Regep 2002–2003, 195–196; Mare 2004, 163; Luca 2010, 65; *** 1994, 277; *** 2001, 811.

³⁴ Gudea, Moțiu 1983, 195; Medeleț 1994, 257; Bălănescu 1999, 98; Luca 2010, 66.

³⁵ Drăgoescu 1995, 359; Luca 2010, 66.

³⁶ Toma-Demian 2002–2003, 176; Mare 2004, 163; Luca 2010, 66.

³⁷ Toma-Demian 2002–2003, 176; Mare 2004, 163; Luca 2010, 66.

³⁸ Mitrea 1966, 405; Mitrea 1996a, 421; Luca 2010, 66.

³⁹ Toma-Demian 2002–2003, 176.

Dudeștii Vechi

1. Descoperiri monetare izolate

a) Un denar imperial roman, emis de Vespasianus a fost descoperit aici în condiții obscure și nedeterminate⁴⁰.

b) Cu ocazia unor lucrări urbanistice efectuate în partea de est a localității a fost găsit un denar roman imperial emis de Domitianus⁴¹

Bulgăruș

1. Vestigii daco-romane

a) Pe teritoriul localității sunt semnalate descoperiri de epocă romană⁴².

Pesac

1. Vestigii daco-romane

a) În intravilanul satului a fost descoperită o așezare rurală daco-romană, datată în secolele III-IV p. Chr.⁴³.

2. Descoperiri de monede izolate

a) Aici au fost găsite trei monede constantiniene, dintre care una de la Constantius II (*caesar*)⁴⁴.

b) În anul 1939, într-un punct nemenționat a fost găsită o monedă mică din bronz de la Constantius II⁴⁵.

c) Din Pesac provine o piesă monetară din bronz, de la Delmatius, fără a se cunoaște însă condițiile în care a fost găsită⁴⁶.

Periam

1. Vestigii daco-romane

a) În intravilanul comunei, în vatra acesteia, sunt semnalate descoperiri de epocă romană⁴⁷.

2. Descoperiri de monede izolate

a) Din localitate provine un denar republican roman emis de L. Sentius⁴⁸.

b) Aici au fost găsite două monede din bronz emise de Constans⁴⁹.

Igriș

1. Tezaure monetare

a) În hotar (în punctul „Câmpul lui Traian”) a fost descoperit un tezaur de denari republicani romani (tezaur Igriș 1⁵⁰; nu este sigur că este totuși vorba despre un tezaur monetar⁵¹).

Șandra

1. Vestigii daco-romane

a) Conducta de dioxid de carbon care pornește de la Parcul Șandra de-a lungul drumului de acces și apoi de-a lungul drumului Șandra – Becicherecu Mic atinge o așezare romană datată în secolele III-IV p. Chr.⁵².

⁴⁰ Bălănescu 1999, 101.

⁴¹ Bălănescu 1999, 101.

⁴² Gudea, Moțiu 1983, 194; Luca 2010, 51.

⁴³ Benea 1996, 278; Mare 2004, 197; Luca 2010, 198.

⁴⁴ Toma-Demian 2002–2003, 181; Mare 2004, 197; Luca 2010, 198.

⁴⁵ Toma-Demian 2002–2003, 181; Mare 2004, 197; Luca 2010, 198–199.

⁴⁶ Șepilici 2007, 48–49; Luca 2010, 199.

⁴⁷ Mărghită 1980, 46; Gudea, Moțiu 1983, 194; Bejan 1995–1996, 130; Benea 1996, 277; Benea 2008, 48; Benea 2018, 157; Mare 2004, 196; Luca 2010, 197.

⁴⁸ Medeleț 1994, 274; Bălănescu 1999, 118; Luca 2010, 198.

⁴⁹ *** 2001, 811; Luca 2010, 198.

⁵⁰ Medeleț 1994, 263; Luca 2010, 142.

⁵¹ Bălănescu 1999, 35, 105–106.

⁵² Benea 1996, 209; Mare 2004, 207; Luca 2010, 242.

Descoperiri de monede romane izolate datând din perioada republicană au fost făcute la Periam; din secolul I p. Chr. la Cenad și Dudeștii Vechi; din secolul II p. Chr. la Sânnicolau Mare, Teremia Mare, Cenad; din secolul al III-lea p. Chr. la Sânnicolau Mare și Cenad; din secolul al IV-lea p. Chr. la Sânnicolau Mare, Teremia Mare, Sânpetru Mare, Cenad, Pesac, Periam. (**Fig. 7**). Posibile tezaure monetare sau din epocă romană fost descoperite la: Igrîș și Vizejdia (denari republicani); Vizejdia (monede de tip ΚΩΣΩΝ); Vizejdia (monede din secolul II p. Chr.); Vizejdia (monede din secolul al IV-lea p. Chr.) (**Fig. 8**).

Decizia de a mă opri asupra acestor monede s-a datorat faptului că există câteva argumente care ar putea semnala că cele trei piese monetare este posibil să reprezinte rămășițele unui tezaur monetar roman din secolul al IV-lea p. Chr. (dacă acest eventual tezaur monetar a fost risipit încă din antichitate sau s-a dispersat de-a lungul timpului este imposibil a se preciza).

1. Cele trei monede aparțin epocii constantiniene
2. Au fost emise într-un interval de timp scurt între ele (de fapt două dintre ele au același an de emisie și au fost bătute în același atelier monetar)
3. Au fost găsite pe o suprafață restrânsă de teren, la distanță mică între ele.

La argumentele enumerate se poate contraargumenta faptul că sunt singurele monede romane de care se știe (până în momentul de față) găsite pe terenul respectiv și, de asemenea, este foarte probabil să fie doar monede izolate pierdute.

Concluzii

După cum se știe, în antichitate în acest areal au existat așezări efemere, compuse din câteva locuințe, multe din aceste așezări fiind situate pe grinduri, zona fiind inundabilă sau chiar semi-mlăștinoasă, situație care s-a păstrat până la desecările habsburgice. Terenul după desecare a fost aplatizat în urma practicării agriculturii intensive (peste 200 ani agricultură intensivă), iar arăturile se fac la 25–30 cm adâncime, ceea ce ar fi putut duce la împrăștierea tezaurului. Este posibil ca monedele găsite la Sânnicolau Mare să fi aparținut unei astfel de așezări mai mult sau mai puțin efemere. Distanța în linie dreaptă față de Igrîș și Vizejdia unde au mai fost descoperite posibile tezaure monetare datând din epoca romană este de aproximativ 16 km și de aproximativ 4,5 kilometri, deci nu ar fi imposibilă existența unui tezaur monetar și pe raza localității Sânnicolau Mare. Găsirea pe același teren a altor monede romane din secolul al IV-lea p. Chr. ar confirma ipoteza unui tezaur monetar dispersat, dar până atunci totul rămâne la stadiul de presupunere.

Listă figuri

- Fig. 1 Fragmente ceramice și fragmentul metalic (posibil vas din fier). Sursa: Direcția Județeană pentru Cultură Timiș
- Fig. 2 Monede romane. Sursa: Direcția Județeană pentru Cultură Timiș
- Fig. 3 Terenul unde au fost găsite monedele. Sursa: Direcția Județeană pentru Cultură Timiș
- Fig. 4 Locul unde au fost găsite monedele (imagine satelitară). Sursa: Google Earth
- Fig. 5 Imagine satelitară a zonei. Sursa: Google Earth
- Fig. 6 Locul găsirii uneia dintre monede. Sursa: Direcția Județeană pentru Cultură Timiș
- Fig. 7 Imagine satelitară a zonei unde au fost găsite izolat monede romane. Sursa: Google Earth
- Fig. 8 Imagine satelitară cu localitățile unde au fost găsite posibile tezaure monetare. Sursa: Google Earth

Abrevieri bibliografice

- LRBC Late Roman Bronze Coinage 324–498
- RIC The Roman Imperial Coinage

Bibliografie

- Bălănescu 1999 Bălănescu Dana, *Moneda în Banatul antic*, Reșița, 1999.
- Bejan 1985–1986 Bejan Adrian, *Contribuții arheologice la cunoașterea așezărilor rurale, databile în secolele VIII-IX, din sud-vestul României*. În: *Acta Musei Napocensis*, 22–23, 1985–1986, 223–238.
- Bejan 1995–1996 Bejan Adrian, *Pottery found accidentally from the second and the fourth centuries a. D. in Banat (south-western part of Roumania)*. În: *Studii de Istorie a Banatului*, 19–20, 1995–1996, 125–152.
- Bejan 2004 Bejan Adrian, *La Dacie de South-Ouest (le Banat) aux IVe-VIIe siècles reflétée par les découvertes archéologiques*. În: *Orbis Antiquus. Studia in Honorem Ioannis Pisonis*, Cluj-Napoca, 2004, 380–389.
- Bejan, Grec 2000 Bejan Adrian, Grec Marius, *Sănnicolau Mare, jud. Timiș. Punct: Seliște*. În: *Cronica Cercetărilor Arheologice – campania 1999 (2000)*, 89–90.
- Bejan, Grec 2001 Bejan Adrian, Grec Marius, *Sănnicolau Mare, jud. Timiș. Punct: Seliște*. În: *Cronica Cercetărilor Arheologice – campania 2000 (2001)*, 222–224.
- Bejan, Grec 2002 Bejan Adrian, Grec Marius, *Sănnicolau Mare, jud. Timiș. Punct: Seliște*. În: *Cronica Cercetărilor Arheologice – campania 2001 (2002)*, 282–284.
- Bejan, Măruia 2005 Bejan Adrian, Măruia Liviu, *Sănnicolau Mare, jud. Timiș. Punct: Seliște*. În: *Cronica Cercetărilor Arheologice – campania anului 2004 (2005)*, 327–329.
- Bejan, Măruia 2006 Bejan Adrian, Măruia Liviu, *Sănnicolau Mare, jud. Timiș. Punct: Seliște*. În: *Cronica Cercetărilor Arheologice – campania anului 2005 (2006)*, 316–318.
- Bejan, Măruia 2007 Bejan Adrian, Măruia Liviu, *Sănnicolau Mare, jud. Timiș. Punct: Seliște*. În: *Cronica Cercetărilor Arheologice – campania anului 2006 (2007)*, 311–314.
- Bejan et alii 1997 Bejan Adrian, Iambor Petru, Matei Ștefan, Grec Marius, *Sănnicolau Mare, Seliște, jud. Timiș*. În: *Cronica Cercetărilor Arheologice – campania 1996 (1997)*, 52–53.
- Bejan et alii 1998 Bejan Adrian, Iambor Petru, Matei Ștefan, Grec Marius, *Sănnicolau Mare, Seliște, jud. Timiș*. În: *Cronica Cercetărilor Arheologice – campania 1997 (1998)*, 68.
- Bejan et alii 2004 Bejan Adrian, Iambor Petru, Matei Ștefan, Grec Marius, Măruia Liviu, *Sănnicolau Mare, Seliște, jud. Timiș*. În: *Cronica Cercetărilor Arheologice – campania 2003 (2004)*, 294–296.
- Benea 1994 Benea Doina, *Banatul în timpul lui Traian*. În: *Analele Banatului*, Serie Nouă, 3, 1994, 309–321.
- Benea 1996 Benea Doina, *Dacia sud-vestică în secolele III-IV*, vol. 1, Timișoara, 1996.
- Benea 1999 Benea Doina, *Dacia sud-vestică în secolele III-IV*, vol. 2, Timișoara, 1999.
- Benea 2008 Benea Doina, *Cu privire la granița de sud-vest a Daciei romane. Stadiul cercetărilor românești*. În: *Apulum*, 45, 2008, 29–51.
- Benea 2016 Benea Doina, *Istoria Banatului în antichitate*, ediția a II-a, București, 2016.
- Borza 1941–1944 Borza Alexandru, *Information nouvelles sur le camp romain de Cenad*. În: *Dacia*, 9–10, 1941–1944, 551–553.
- Crișan 1988 Crișan Sorin, *Câteva considerații privind procesele de interferență între culturile Baden și Coțofeni în vestul României*. În: *Ziridava*, 21, 1998, 3–13.
- Dörner 1971 Dörner Egon, *Urme ale legiunii a V-a Macedonica la Aradul Nou*. În: *Acta Musei Napocensis*, 8, 1971, 503–506.
- Drăgoescu 1995 Drăgoescu Maria, *Descoperiri arheologice și numismatice pe teritoriul Banatului între anii 1872–1918*. În: *Analele Banatului*, Serie Nouă, 4, 1995, 315–375.
- Dulea 2001 Dulea Olivian, *Considerații privind locuirea în Banat și Transilvania în secolele VII-VIII d. Hr. (I. Așezări)*. În: *Analele Banatului*, Serie Nouă, 9, 2001, 207–264.
- Dulea 2002–2003 Dulea Olivian, *Considerații privind locuirea în Banat și Transilvania în secolele VII-VIII d. Hr. (III. Monede și descoperiri izolate)*. În: *Analele Banatului*, Serie Nouă, 10–11, 2002–2003, 1, 245–266.
- Gogâltan 1995 Gogâltan Florin, *Die Frühe Bronzezeit im Südwesten Rümaniens Stand der Forschung*. În: *Ithraco-Dacica*, 16, 1995, 1–2, 55–80.
- Gogâltan 1999 Gogâltan Florin, *Bronzul timpuriu și mijlociu în Banatul românesc și pe cursul inferior al Mureșului*. În: *Bibliotheca Historica et Archaeologica Banatica*, 23, 1999.

- Gudea, Moțiu 1983 Gudea Nicolae, Moțiu Ion, *Observații în legătură cu istoria Banatului în epoca romană*. În: *Banatica*, 7, 1983, 151–202.
- Gumă 1997 Gumă Marian, *Epoca bronzului în Banat. Orizonturi cronologice și manifestări culturale*. În: *Bibliotheca Historica et Archaeologica Banatica*, 5, Timișoara, 1997.
- Glodariu 1974 Glodariu Ioan, *Relații comerciale ale Daciei cu lumea elenistică și romană*, Cluj-Napoca, 1974.
- Hurduzeu 2001 Hurduzeu Nicu, *Educația în sud-vestul Daciei în timpul stăpânirii romane reflectată în descoperirile arheologice*. În: *In Memoriam Dumitru Tudor*, Timișoara, 2001, 117–128.
- Hügel 2000 Hügel Peter, *Trei ipostaze ale văii inferioare a Mureșului de la Traian la Hadrian*. În: *Ziridava*, 22, 2000, 31–38.
- Iambor et alii 1995 Iambor Petru, Matei Ștefan, Bejan Adrian, *Cenad, jud. Timiș*. În: *Cronica cercetărilor arheologice – campania 1994*, 1995, 19.
- Iambor, Matei 1996 Iambor Petru, Matei Ștefan, *Cenad, jud. Timiș*. În: *Cronica cercetărilor arheologice – campania 1995*, 1996, 31.
- Kalmar, Oprinescu 1986 Kalmar Zoia, Oprinescu Adriana, *Descoperiri Baden-Coțofeni în Banat*. În: *Tibiscum*, 6, 1986, 199–209.
- Luca 2010 Luca Sabin Adrian, *Descoperiri arheologice din Banatul românesc. Repertoriu*, Alba Iulia, 2010.
- Luminosu 1972 Luminosu Doru, *Contribuții la cunoașterea istoricului cercetărilor privind cultura Periam-Pecica de pe teritoriul R.S.R.* În: *Tibiscus*, 2, 1972, 27–34.
- Mare 2002–2003 Mare Mircea, *Obiecte de cult din perioada secolelor III/IV–IX din Banat*. În: *Analele Banatului*, Serie Nouă, 10–11, 2002–2003, 1, 199–232.
- Mare 2004 Mare Mircea, *Banatul între secolele IV–IX*, vol. 1, Timișoara, 2004.
- Mărghită 1974 Mărghită Liviu, *Urme romane pe cursul mijlociu și inferior al Mureșului*. În: *Ziridava*, 3–4, 1974, 87–92.
- Mărghită 1980 Mărghită Liviu, *Banatul în lumina arheologiei*, vol. 2, Timișoara, 1980.
- Mărghită 1985 Mărghită Liviu, *Banatul în lumina arheologiei*, vol. 3, Timișoara, 1985.
- Medeleț 1994 Medeleț Florin, *Contribuții la repertoriul numismatic al Banatului. Epoca Latène. Secolul III î. Chr – 106*. În: *Analele Banatului*, Serie Nouă, 3, 1994, 239–308.
- Medeleț 1998 Medeleț Florin, *O descoperire de factură avară la Sănnicolau-Mare (jud. Timiș)*. În: *Analele Banatului*, Serie Nouă, 6, 1998, 307–316.
- Medeleț, Bugilan 1987 Medeleț Florin, Bugilan Ion, *Contribuții la problema și la repertoriul movilelor de pământ din Banat*. În: *Banatica*, 9, 1987, 87–198.
- Mitrea 1966 Mitrea Bucur, *Découvertes récentes et plus anciennes de monnaies antiques et byzantines en Roumanie*. În: *Dacia*, Nouvelle Série, 10, 1966, 403–413.
- Mitrea 1966a Mitrea Bucur, *Descoperiri recente de monede antice și bizantine din R.S.R.* În: *Studii și cercetări de istorie veche*, 17, 1962, 2, 415–429.
- Mitrea 1971 Mitrea Bucur, *Descoperiri recente și mai vechi de monede antice și bizantine din R.S.R.* În: *Studii și cercetări de istorie veche*, 21, 1970, 2, 331–348.
- Mitrea 1972 Mitrea Bucur, *Descoperiri recente și mai vechi de monede antice și bizantine din R.S.R.* În: *Studii și cercetări de istorie veche*, 23, 1972, 1, 133–148.
- Mitrea 1972a Mitrea Bucur, *Découvertes récentes au plus anciennes des monnaies antiques et byzantines en RSR*. În: *Dacia*, Nouvelle Série, 16, 1972, 359–374.
- Moga 1972 Moga Marius, *Noi tablete votive de la Tibiscum închinare cavalerilor danubieni*. În: *Tibiscus*, 2, 1972, 39–52.
- Moga, Russu Moga Marius, Russu Ion I., *Lapidarul Muzeului Banatului*, Timișoara, 1974.
- Moga, Gudea 1975 Moga Marius, Gudea Nicolae, *Contribuții la repertoriul arheologic al Banatului*. În: *Tibiscus*, 4, 1975, 129–146.
- Muntean, Muntean 2001 Muntean Marius, Muntean Corina, *Studiu antropologic și de ritual funerar asupra unor schelete provenite de la Sănanđrei (jud. Timiș) datate în secolele VII–VIII*. În: *Analele Banatului*, Serie Nouă, 9, 2001, 265–280.
- Németh 1999–2000 Németh Eduard, *Die südwestliche Grenze der Römischen Provinz dakien. Allgemeine Bemerkungen*. În: *Analele Banatului*, Serie Nouă, 7–8, 1999–2000, 387–392.
- Pop 2003 Pop Constantin, *Viața spirituală în mediul rural din Dacia Superioară (II)*. În: *Tibiscum*, 11, 2003, 263–266.

- Rădulescu 1999–2001 Rădulescu Adrian, *Cercetări arheologice medievale din Banatul de câmpie; scurt istoric*. În: *Studii de Istorie a Banatului*, 23–24–25, 1999–2001, 45–86.
- Răileanu, Gog 1983 Răileanu Constantin, Gog Octavian, *Contribuții la problema continuității în vestul Banatului. Studiu preliminar topoarheologic și numismatic la Teremia Mare*. În: *Banatica*, 7, 1983, 491–508.
- Regep 2002–2003 Regep Vlascici Simona, *A fragment of roman funerary stelae from Cenad (Timiș County)*. În: *Studii de Istorie a Banatului*, 22–23, 2002–2003, 195–198.
- Rusu 1977 Rusu Mircea, *Transilvania și Banatul în secolele VI–IX*. În: *Banatica*, 4, 1977, 169–214.
- Sava 2008 Sava Victor, *Situri din finalul epocii cuprului din Câmpia de vest*. În: *Analele Banatului*, Serie Nouă, 16, 2008, 45–80.
- Șepilici 2002–2003 Șepilici Raoul Marius, *Câteva descoperiri monetare din Banat, inedite sau mai puțin cunoscute*. În: *Analele Banatului*, Serie Nouă, 10–11, 2002–2003, 299–314.
- Șepilici 2007 Șepilici Raoul Marius, *Două interesante monete descoperite în Banat*. În: *Analele Banatului*, Serie Nouă, 15, 2007, 47–50.
- Toma-Demian 2002–2003 Toma-Demian Nicoleta, *Repertoriul descoperirilor monetare dintre anii 275–383 p. Chr. din județul Timiș*. În: *Analele Banatului*, Serie Nouă, 10–11, 2002–2003, 173–198.
- Winkler 1955 Winkler Iudita, *Contribuții numismatice la istoria Daciei*. În: *Studii și cercetări numismatice*, 6, 1955, 1–2, 13–180.
- Wollmann 1977 Wollmann Volker, *Preocupări și cercetări de epigrafie asupra Banatului roman*. În: *Studii și comunicări. Etnografie. Istorie*, 2, 1977, 363–376.
- *** 1994 *Enciclopedia arheologiei și istoriei vechi a României*, 1, 1994, A–C.
- *** 2001 *Creșterea patrimoniului numismatic al Muzeului Banatului în anul 2000–2002*. În: *Analele Banatului*, Serie Nouă, 9, 2001, 811–812.

Fig. 1

Fig. 2

Fig. 3

Fig. 4

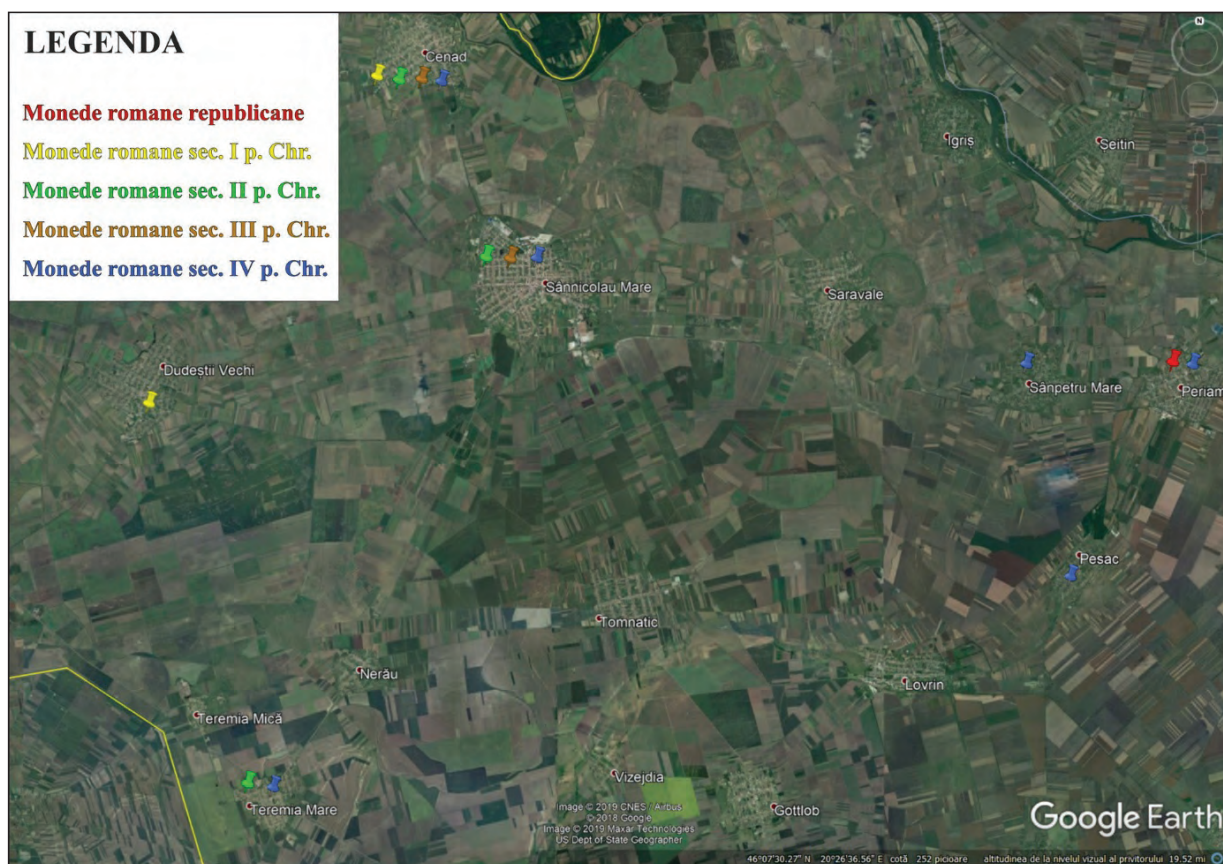

Fig. 7

Fig. 8